

(GBS), 1999. — 190 с.

11. Michelson A. (Ed.) O'Brien, K. (Trans) & Vertov D. (1984). Kino-Eye: The Writings of Dziga Vertov. — Berkeley & Los Angeles, California : University of California Press. — P. 17.

12. Nichols B. Introduction to Documentary / Bill Nichols. — Bloomington : Indiana University Press, 2001. — 224 с.

13. Six Types Of Documentary [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://girishshambu.blogspot.com/2006/12/six-types-of-documentary.html>.

14. The Documentary Film [Електронний ресурс]. — Режим доступу : https://web.archive.org/web/20110724002229/http://parelorentzcenter.net/fdr_film.php.

УДК 316.774:070 ((470+571))

С. М. Польовик

Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського

Образ України на сторінках російських газет: контент-аналітичне дослідження

Польовик С. М. Образ України на сторінках російських газет: контент-аналітичне дослідження. У статті здійснено контент-аналіз аналітики зарубіжних авторів з питань політичного, економічного розвитку України та суспільно-політичних подій, які відбуваються в нашій державі на нинішньому етапі, представлених на сторінках інтернет-версій російських газет «Известия», «Коммерсантъ», «Российская газета». Визначена проблематика й динаміка висвітлення російськими виданнями іміджевих характеристик України, що дозволить з'ясувати питання про співвідношення іміджу і об'єктивної реальності.

Ключові слова: «Известия», «Коммерсантъ», «Российская газета», українсько-російські відносини, образ України в ЗМІ, критика владних структур України.

Полевик С. М. Образ Украины на страницах российских газет: контент-аналитическое исследование. В статье осуществлен контент-анализ аналитики зарубежных авторов по вопросам политического и экономического развития Украины, общественно-политических событий, которые происходят в нашем государстве на данном этапе, представленных на страницах интернет-версий российских газет «Известия», «Коммерсантъ», «Российская газета». Определены проблематика и динамика освещения российскими изданиями имиджевых характеристик Украины.

Ключевые слова: «Известия», «Коммерсантъ», «Российская газета», украинско-российские отношения, образ Украины в СМИ, критика властных структур Украины.

Polovyk S. The image of Ukraine on the pages of Russian newspapers: a content-analytical study. The results of the content analysis of the publications of the Russian newspapers «News», «Kommersant», «Russian newspaper», regarding the political and economic development of Ukraine and socio-political events taking place in our country at this stage, are presented. The problems and dynamics of lighting the image of Ukraine on the pages of Russian newspapers are revealed. Conducting content analysis of publications in the Russian media regarding the image of Ukraine will help to clarify the relationship between the imaginative and objective reality. This is all the more important because many opinions on this issue are based on a misinterpretation of the correspondence between the image of Ukraine, in particular in the Russian media, and Ukrainian reality. A detailed analysis of the proposed publications will help to determine the vector of the information direction of the domestic media.

Keywords: «News», «Kommersant», «Russian newspaper», Ukrainian-Russian relations, the image of Ukraine in the media, the criticism of the Ukrainian authorities.

Увага дослідників різних галузей науки до дослідження газетної інформації щодо подій, які відбуваються в повсякденному житті суспільства, не втрачає своєї актуальності у процесі формування поглядів громадян, закономірно викликаючи підвищений інтерес. Останні роки тема України займає перші шпальти провідних світових видань. У зарубіжних ЗМІ образ України продукується у двох площинах. По-перше, формується

позитивний образ, і в першу чергу це стосується західних ЗМІ. І, по-друге, негативний образ намагаються створити «недрузи» України, серед яких провідну роль відіграють російські видання. Вважаємо за доцільне здійснити контент-аналітичне дослідження проблематики, яка є найбільш актуальною на сторінках російських видань, – а на сьогодні це суспільно-політична ситуація в Україні.

Актуальність дослідження зумовлена тим, що аналіз публікацій у російських виданнях щодо іміджу України дозволить з'ясувати питання про співвідношення іміджу та об'єктивної реальності. Це тим більш важливо, що багато думок із цього питання виходять з помилкового тлумачення відповідності між іміджем України, зокрема в російських ЗМІ, та українською дійсністю, при якому на перший план висуваються суб'єктивні компоненти сприйняття України зарубіжною громадськістю.

Деякі аспекти контент-моніторингу та контент-аналізу газетних публікацій щодо дослідження іміджу України на сторінках зарубіжних видань були представлені в роботах Л. Гауфмана [10], О. Дацюк [1], Є. Дзюби [2], О. Консевич [5], О. Саморукової [9], Г. Піскорської і Н. Яковенко [7] та ін. Однак аналіз напрацювань щодо означеної теми свідчить, що цей напрям не можна віднести до числа добре розроблених, зокрема стосовно зарубіжних видань суспільно-політичного спрямування у світлі останніх подій в українському суспільстві.

Мета статті полягає в окресленні образу України у фокусі публікацій російської періодики й характеристиці конотаційних характеристик цих публікацій – на основі дослідження аналітики зарубіжних авторів щодо політичного та економічного розвитку України, суспільно-політичних подій, які відбуваються в нашій державі на нинішньому етапі, висвітлених на сторінках газет «Известия», «Российская газета», «Коммерсантъ».

Об'єктом дослідження є публікації відповідної тематики, представлені на сторінках російських видань «Известия», «Российская газета», «Коммерсантъ». Предметом аналізу є електронні версії задокументованих інформаційних матеріалів газет «Известия» (суспільно-політична і ділова щоденна газета) [3], «Коммерсантъ» (ділова щоденна газета) [4], «Российская газета» (щоденне офіційне видання уряду РФ) [8] за 2015 р., які пропонують іміджеві характеристики України; динаміка формування журналістами відповідних іміджевих характеристик України шляхом публікацій. Видання мають суспільно-політичний формат. Мова видань – російська.

Одним із факторів, який зумовив вибір вказаних видань для проведення контент-аналізу, став звіт щодо цитованості російських видань в ефірі центрального телебачення і

радіо РФ, проведений TNS Media Intelligence (провідна компанія в сфері моніторингу ЗМІ), згідно з яким «Известия» поряд із виданнями «Коммерсантъ» та «Российская газета» є ключовими джерелами ділових і політичних новин у російському інформаційному просторі» [6].

Досліджуваний період було умовно розділено на три частини з метою вивчення динаміки формування журналістами відповідних іміджевих характеристик України. Перший період (січень – квітень) означений реакцією російських ЗМІ на визнання Верховною Радою України Росії як країни-агресора. Другий період (травень – серпень) обумовлений широким обговоренням на шпальтах газет питань щодо запровадження українською владою декомунізаційного закону. Третій період (вересень – грудень) характеризує реакція російських ЗМІ на введення Україною масштабних санкцій проти Росії. У ході аналізу було умовно визначено рубрики, які найчастіше представлені в газетних публікаціях.

Перший досліджуваний період (січень – квітень) видався насиченим важливими подіями, серед яких: баталії навколо ситуації на сході України, коли Кремль намагався руками бойовиків захопити Дебальцеве і Донецький аеропорт для того, щоб підписати нові мирні домовленості на своїх умовах; зустрічі «нормандської четвірки» та винесення рішення про припинення вогню та відведення озброєння; початок процесу внесення змін до Конституції України. Означені та інші проблеми були висвітлені у 331 публікації в досліджуваних виданнях. Можна виділити кілька основних рубрик, звертаючись до яких, журналісти формували у громадськості імідж України на світовій арені.

Як свідчить проведене контент-аналітичне дослідження, на сторінках інтернет-версій російських газет «Коммерсантъ», «Известия», «Российская газета» більшість публікацій представлено в рубриці «Міжнародна політика» (45 статей). Ключовою темою публікацій стало питання про скрутне становище РФ на міжнародній арені, зумовлене розбіжностями в оцінках української кризи з рядом впливових держав (Башликова Н., «Росія не піде на поступки ПАРЄ з українського питання», «Известия», 26.01.15). Значна кількість публікацій присвячена роботі «нормандської четвірки», яка вирішувала проблеми на сході України (Сафронов І., «Останнє мінське попередження»,

«Коммерсантъ», 07.03.15). На шпальтах російських видань висловлюються критичні зауваження щодо пропозиції Конгресу США про надання військової допомоги Україні (Дунаєвський І., «Конгрес США підготував законопроект про поставки зброї Києву», «Российская газета», 11.02.15). Загалом, у відсотковому відношенні висвітлення проблем міжнародної політики становить 13%. Така проблематика найбільш широко представлена на сторінках газети «Известия» – 19 статей (42%). «Коммерсантъ» активно подавав на своїх шпальтах статті цієї рубрики – 14 матеріалів (31%). Найменша кількість публікацій припадає на «Российскую газету» – 12 статей (27%), для якої більший інтерес становили інші рубрики, зокрема та, яку будемо аналізувати далі.

Постійною на сторінках російських газет є рубрика «Критика владних структур України» (39 статей). Реакція видань насамперед спрямована на політичні баталії щодо добровольчого українського корпусу «Правий сектор», який, на їх думку, «не вдалося підпорядкувати Президенту України» (Лихоманов П., «Ваффен-ПС», «Российская газета», 01.04.15). Не обходять увагою російські газети й події на сході України, зокрема, акцентуючи увагу на поставках російської гуманітарної допомоги на Донбас на противагу владі України, яка «закриває очі на наслідки АТО» (Строкань С., «Мир на Донбасі потребує доказів», «Коммерсантъ», 05.03.15). На шпальтах видань активно обговорюються питання взаємовідносин влади України із західними кредиторами, які, як вважають журналісти, «навмисне затягують надання великих позик Києву» (Арбузов С., «Ляпас Заходу українській владі», «Известия», 04.04.15). Загалом рубрика «Критика владних структур України» склала 11% усіх статей. Особливу активність у висвітленні проблеми виявила «Российская газета» – 27 публікацій (69%). Майже вдвічі менше статей опублікували «Известия» – 12 матеріалів (31%). Примітно, що газета «Коммерсантъ» була найбільш лояльною, надаючи своїм публікаціям більш інформаційного, а не критичного змісту і, як результат – 0 статей (0%).

Слід констатувати, що кількість публікацій про Україну протягом другого досліджуваного періоду (травень – серпень) у російських газетах збільшилася (347 статей). Цей період означився введенням у дію декомунізаційного закону, створенням національної поліції в

Україні, призначенням М. Саакашвілі головою ОДА. Відповідно, ця проблематика стала ключовою для російських видань.

Рубрика «Критика владних структур України» у другий період дослідження стала ключовою на шпальтах російських газет (59 статей). Насамперед видання аналізують ставлення росіян до рішення влади України про заборону радянської та комуністичної символіки (Григорян А., «ВЦВГД: за заборону свастики виступає більшість росіян», «Известия», 10.08.15). Призначення М. Саакашвілі головою ОДА викликало бурну реакцію російських ЗМІ, зокрема, здебільшого звучать критичні зауваження, у яких характеризують політика як «популіста та визнаного майстра містифікації» (Макаричев М., «Одеський мільярдер відновив паркан, знесений за рішенням Саакашвілі», «Российская газета», 24.07.15). Досить багато критики прозвучало на сторінках російських газет стосовно затвердження урядом України розширеного списку санкцій проти Росії, трактуючи їх як «відчай Президента України» (Кузнєцова О., «Київ розширяє санкції стосовно Росії», «Коммерсантъ», 13.08.15). Як свідчать результати дослідження, рубрика «Критика владних структур України» є найбільш представленою в російських газетах за цей період і становить 17% усіх публікацій. Критичні висловлювання щодо подій в Україні частіше звучали зі сторінок «Известий» – 26 статей (45%). «Российская газета» також досить активно критикувала рішення українського уряду – 19 матеріалів (32%). Найменше уваги тематиці приділила газета «Коммерсантъ» – 14 статей (23%).

На шпальтах російських видань обговорення проблем взаємовідносин між Україною та Росією посідає одне з провідних місць, зокрема рубрика «Українсько-російські відносини» представлена 41 статтею. Серед обговорюваних тем – проблема імпорту електроенергії з Росії до нашої держави, яка вирішується, на думку авторів ряду статей, шляхом «нарощення Україною запасів вугілля і сподіваннями на теплі погодні умови» (Фомічова А., «Україна знайшла собі тепле вугілля», «Коммерсантъ», 22.07.15). Не обходять увагою російські видання і проблеми анексованого Криму, зокрема констатують, що в акваторії Чорного моря у виключно економічній зоні Росії «українські судна неодноразово порушували прикордонний режим», що змушує Росію застосувати штрафні санкції проти української влади (Гусакова Е.,

«Кримські прикордонники затримали український "танкер-привид"», «Российская газета», 23.07.15). Автори статей аналізують культурно-освітні зв'язки двох країн, зокрема звинувачуючи Україну в їх розриві (Корнацький М., «Якщо нам дадуть великі бюджети – скрізь буде російський прапор», «Известия», 23.07.15). У сукупності рубрика склала 12%, зокрема вона є ключовою для газети «Коммерсантъ» – 16 статей (39%). Наступну сходинку у висвітленні українсько-російських відносин займає «Российская газета» – 14 статей (34%). «Известия» приділили проблемі взаємовідносин України та Росії найменше уваги, опублікувавши на своїх шпальтах 11 статей (27%).

Протягом третього досліджуваного періоду (вересень – грудень) простежується спад інтересу російських видань «Известия», «Коммерсантъ» і «Российская газета» до іміджевих характеристик України (278 статей). Можна виділити кілька основних питань, які обговорювалися на шпальтах означених видань: проведення місцевих виборів, довгоочікувана рекомендація Єврокомісії про скасування віз та запровадження Україною масштабних санкцій проти Росії.

У більшості публікацій під рубрикою «Українсько-російські відносини» (47 статей) йдеться про реакцію Росії на запровадження Україною санкцій (Попов С., «Києву запропонували дозволити виліт», «Коммерсантъ», 21.10.15). Актуальним для російських газет є аналіз ситуації щодо введення Росією відповідних санкцій стосовно України, зокрема, ембарго на поставки української сільгосппродукції, скасування пільг та преференцій у торгівлі (Зикова Т., «Росія розгляне введення ембарго на українські продукти», «Российская газета», 10.11.15). Видання коментують виступ Президента Росії в анексованому Криму, визнаючи той факт, що Україна «перебуває під зовнішнім управлінням» (Святенков П., «Подолання спадщини комунізму», «Известия», 18.08.15). Сукупно рубрика склала 17% усіх публікацій. Досить активно обговорювали питання українсько-російських відносин журналісти «Российской газеты» – 15 статей (32%). «Известия» опублікували 18 матеріалів (38%) у межах рубрики. Для газети «Коммерсантъ» відносини двох країн виявилися найменш актуальними й відповідно склали найменшу кількість публікацій – 14 статей (30%).

У центрі обговорення російських газет залишається і діяльність української влади,

представлена в рубриці «Критика владних структур України» (38 статей). У ряді публікацій звучать негативні відгуки на діяльність українського уряду щодо розслідування подій в Одесі, яке, на думку журналістів, «не відповідало вимогам Європейської конвенції з прав людини» (Федякіна А., «Слідство відвели від Майдану», «Российская газета», 05.11.15). Опубліковані на сторінках газет інтерв'ю з російськими аналітиками торкаються питань проведення в Україні місцевих виборів, які, за їх словами, «чітко позначили розкол України за принципом толерантності до неонацизму» (Марков С., «Україна: помірні відтісняють радикалів», «Известия», 18.11.15). Не залишилися осторонь і питання затвердження Верховною Радою України законів антикорупційної спрямованості, які російські газети прокоментували як такі, що «відкривають Україні шлях до європейського майбутнього» (Строкань С., «Українські реформи чекають європейські візи», «Коммерсантъ», 13.11.15). Підсумовуючи, слід сказати, що рубрика склала 14% усіх статей. Найбільший інтерес уже традиційно названа проблематика викликала в «Российской газеті» – 19 статей (50%). На сторінках «Известий» досліджувана рубрика висвітлена в 11 публікаціях (29%). «Коммерсантъ» не акцентував увагу на проблемах української влади, зокрема на кшталт її критики, і опублікував лише 8 матеріалів (21%).

Проведений контент-аналіз публікацій інтернет-версій російських газет «Известия», «Коммерсантъ» і «Российская газета» дозволив зробити висновок про те, що в контексті висловлювань про ситуацію в Українській державі її образ у досліджуваних виданнях досить негативний. Про Україну та українсько-російські стосунки видання пишуть постійно: за 2015 р. події суспільно-політичного життя України були висвітлені в 956 публікаціях.

У цілому можна виходити з того, що розміщення повідомлень щодо української тематики в російських виданнях є неоднорідним: якщо різниця між кількістю публікацій першого (січень – квітень) та другого (травень – серпень) досліджуваних періодів була незначною і склала 1%, то третій період характеризується зменшенням загальної кількості статей на 7%. Зумовлено це насамперед тими подіями, що відбувалися в нашій державі, змінами в міжнародних відносинах та тією роллю, яку відігравала в них Україна.

Аналіз публікацій дозволяє констатувати, що провідними на сторінках російських видань є рубрики «Критика владних структур України» (24%), «Українсько-російські відносини» (22%), «Міжнародна політика» (20%). Серед інших проблем, представлених на шпальтах російських газет, слід виокремити проблеми газопостачання, новини зі стану сепаратистів, ситуацію в Крим та ін.

Як свідчать результати контент-аналізу, більшість публікацій спрямована на критику української влади. Якщо протягом першого (12%) і третього (14%) досліджуваних періодів рубрика «Критика владних структур України» представлена майже однаковою кількістю статей, то другий період означений збільшенням повідомлень щодо української влади та критичних зауважень на її адресу (17%). Це перш за все зумовлено зростанням уваги російських видань до таких подій в Україні, як затвердження урядом України розширеного списку санкцій проти Росії та ухваленням «декомунізаційного пакету».

Популярною серед російських видань є рубрика «Українсько-російські відносини», динаміку зростання інтересу до якої можна помітити протягом всього досліджуваного періоду. Якщо кількість статей у першому та другому періодах склала відповідно 10% та 12%, то третій період відзначено збільшенням наповнення рубрики до 17%. Актуалізація висвітлення цієї тематики на сторінках російських видань в останній період дослідження зумовлена першедусім реакцією Росії на запровадження Україною масштабних санкцій проти країни-агресора.

Примітно, що рубрика «Міжнародна політика», яка була ключовою в першому періоді (13%), протягом наступних двох (відповідно 11% і 10%) має тенденцію до втрати лідируючих позицій щодо висвітлення на шпальтах російських газет. Представлена динаміка характеризується тим, що на перший досліджуваний період припадає підписання лідерами «нормандської четвірки» Мінської

угоди, що, у свою чергу, викликало широкий резонанс на сторінках російських видань.

Аналізуючи характер відображених у російських виданнях процесів розвитку України за 2015 р., треба відмітити, що більшість матеріалів мають переважно критичний зміст. Зокрема, на сторінках «Российской газеты» та «Известий» повідомлення щодо іміджевих характеристик України досить однобічні. Ключові позиції на шпальтах цих видань займають рубрики «Критика владних структур України» (26%) та «Українсько-російські відносини» (21%). Примітно, що газета «Коммерсантъ» подекуди зберігає незалежність, намагаючись досить об'єктивно писати про ситуацію в Україні. Переважно на шпальтах цієї газети детально подано в інформаційному ключі рубрику «Міжнародні відносини» (24%).

У підсумку акцентуємо, що сьогодні наша держава має імідж прозахідної країни, який, на жаль, не підтримується проаналізованими нами виданнями. Російські газети переважно подають однобічну та заангажовану інформацію про міжнародне становище, суспільно-політичне, економічне та культурне життя сучасної України. Слід сказати, що «Известия», «Коммерсантъ», «Российская газета» – це видання, які не просто впливають на формування громадської думки, але й на процес прийняття рішень представниками різних світових держав. Тому ґрунтовний аналіз запропонованих інтернет-версій російських газет сприятиме визначенню вектора інформаційного спрямування вітчизняних ЗМІ щодо викриття формування негативного іміджу Української держави.

Вважаємо дослідження лише постановкою актуальної проблеми, розвиток наукового її вивчення має полягати в подальшому багатоаспектному та комплексному аналізі іміджевих характеристик України на сторінках зарубіжних видань, оскільки імідж країни часто залежить від образу, створеного зарубіжними ЗМІ.

Література

1. Дацюк О. М. Роль російських ЗМІ у конструюванні іміджу України [Електронний ресурс] / О. М. Дацюк. — Режим доступу : http://www.rusnauka.com/33_NIEK_2008/Politologia/37180.doc.htm.
2. Дзюба Є. Медіа-імідж країни: українська проблематика в іноземних ЗМІ [Електронний ресурс] / Є. Дзюба. — Режим доступу : <http://www.dialogs.org.ua/ru/cross/page1819.html>.
3. Известия [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://izvestia.ru/>.
4. Коммерсантъ [Электронный ресурс]. — Режим доступу : <http://www.kommersant.ru/>.
5. Консевич О. Образ України у польському тижневику «Polityka» після Революції Гідності / О. Консевич // Грані. — 2016. — Вип. 15 (40). — С. 118–136.
6. Названы самые цитируемые газеты России [Электронный ресурс]. — Режим доступа :

<http://www.sovmedia.ru/journalist/tag/tns-media-intelligence/>.

7. Піскорська Г. А. Імідж України в контексті російсько-українського конфлікту / Г. А. Піскорська, Н. Л. Яковенко // Міжнародні відносини. Серія: Політичні науки. — 2015. — № 5. — Режим доступу : http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/viewFile/2517/2247.

8. Российская газета [Электронный ресурс]. — Режим доступа : <http://rg.ru/>.

9. Саморукова О. Відображення процесів демократизації в Україні в зарубіжних ЗМІ / О. Саморукова // Наукові праці Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського. — 2015. — Вип. 41. — С. 100–111.

10. Gaufman L. Memory, Media, and Securitization: Russian Media Framing of the Ukrainian Crisis / L. Gaufman // Journal of Soviet and Post-Soviet politics and Society. — 2015. — № 1. — P. 141–175.

УДК 821.161.2-92.09"19":7.036.45Д.

М. М. Рашкевич

Львівський національний університет імені Івана Франка

Концепт «Прийдешній Хам» у символістській публіцистиці Д. Мережковського: апеляція «глибинного» світогляду

Рашкевич М. М. Концепт «Прийдешній Хам» у символістській публіцистиці Д. Мережковського: апеляція «глибинного» світогляду. У статті простежена кореляція між «глибинним» типом світогляду, символістським способом інтерпретації дійсності та доктриною «нової релігійної свідомості» Дмитра Мережковського. Зазначені принципові розбіжності в середовищі російської інтелігенції початку ХХ століття щодо способів зближення з народом та форм критики атеїстичної ідеології РСДРП («більшовиків»). Актуалізований публіцистичний концепт «Прийдешнього Хама» в загальноєвропейському та українському контекстах – на прикладах публікацій П. Басинського, О. Дубовика, В. Липинського, С. Махуна та Є. Сверстюка.

Ключові слова: *символізм, публіцистика, інтелігенція, релігійна свідомість, релігійна дія, неохристиянство, «глибинний» світогляд, «площинний» світогляд, публіцистика Д. Мережковського.*

Рашкевич Н. Н. Концепт «Грядущий Хам» в символістской публицистике Д. Мережковского: апелляция «глубинного» мировоззрения. В статье отслежена корреляция между «глубинным» типом мировоззрения, символістским способом интерпретации действительности и доктриной «нового религиозного сознания» Дмитрия Мережковского. Указаны принципиальные разногласия в среде российской интеллигенции начала ХХ века относительно способов сближения с народом и форм критики атеистической идеологии РСДРП («большевики»). Актуализирован публицистический концепт «Грядущего Хама» в общеевропейском и украинском контекстах – на примерах публикаций П. Басинского, А. Дубовика, В. Липинского, С. Махуна и Е. Сверстюка.

Ключевые слова: *символизм, публицистика, интеллигенция, религиозное сознание, религиозное действие, неохристианство, «глубинное» мировоззрение, «плоскостное» мировоззрение. публицистика Д. Мережковского.*

Rashkevych M. The concept of «The Forthcoming Ham» in D. Merezhkovsky's symbolist publicism: an appeal of deep «consciousness». The article examines the correlation between Dmitry Merezhkovsky's «deep» type of world outlook, symbolist way of interpreting reality and the doctrine of the «new religious consciousness». The fundamental differences among the Russian intelligentsia of the early 20th century on the ways of rapprochement to the people and forms of criticism towards the atheist ideology of RSDRP («Bolsheviks»). The publicistic concept of «The Forthcoming Ham» is actualized in the European and Ukrainian contexts – based on the examples of the publications by Euhen Sverstiuk, Viacheslav Lipynskiy, Pavlo Basyunskiy, Serhii Makhun and Olexandr Dubovyk. The victory of «surface» type of consciousness from which cautions and which predicts a representative of Silver Age – it is a victory of tradesman, a man who hates the culture and calls an accounting book as his Bible. The purpose of the article is a distinguishing and comparative analysis of the journalistic and modernistic (symbolism) signs of early Merezhkovsky's publicism. The subject of the research is a cognitive-associative resource of symbolical publicism. The object of the study – is plural connotation of the symbol «The Forthcoming Ham».

Keywords: *symbolism, publicism, intellectuals, religious consciousness, religious action, neo-christianity, «deep» consciousness, «surface» consciousness, D. Merezhkovsky's publicism.*